

Družstvo

Historicky první družstva

1844 Rochdale Society of Equitable Pioneers

1845 Gazdovský spolok: spořitelní a úvěrové družstvo v Sobotišti

1848 vzniká první družstvo na území dnešní ČR: družstevní záložna v Aši

Právní úprava v Rakousku: z. č. 70/1873 o společenstvech
výdělkových a hospodářských

Funkce družstev

Družstva jsou svépomocná a obranná hospodářská a sociální sdružení svých členů

společné podnikání

podpora vlastního hospodaření členů
(nikoli primárně zisk, ale zajištění služeb pro vlastní členy)

kulturní, vzdělávací, osvětové, zdravotní a sociální funkce

Základní družstevní zásady

pomoc a solidarita

dobrovolnost a otevřenost členství

družstevní autonomie

přímá účast členů na činnosti družstva

rovnost členů

kolektivní řízení

spojení hospodářské a sociální funkce

majetková

pracovní

řídící

Prameny právní úpravy družstev

z. č. 89/2012 Sb.: úprava právnických osob a korporací, úprava spolků jen na základě výslovného odkazu

z. č. 90/2012 Sb.: - obecná ustanovení o korporacích
- § 552 - 726: úprava družstva jako takového
- § 727 - 757: úprava bytového družstva
- § 758 - 773: úprava sociálního družstva

z. č. 87/1995 Sb. o spořitelních a úvěrových družstvech

Družstvo na evropské úrovni

Nařízení Rady 1435/2003 ze dne 22. 7. 2003

z. č. 307/2006 Sb. o evropské družstevní společnosti

Pojem družstva

Družstvo je společenství neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob, popř. za účelem podnikání (§ 552)

Členy mohou být osoby fyzické i právnické

Zákonem stanoven nejnižší počet členů: 3 osoby (§ 552), zákon upravuje tzv. malé družstvo, které má méně než 50 členů a zjednodušenou soustavu vnitřních orgánů (§ 726)

Vnitřní poměry se řídí zakladatelským právním jednáním - stanovami, které upravují základní prvky organizačního uspořádání a práva a povinnosti členů - § 553

Založení a vznik družstva

založení

přípravné období: odevzdání přihlášek svolavatel (§ 556),
svolavatel vypracuje návrh stanov (§ 555)

ustavující schůze:

- schválí přijetí přihlášek zájemců o založení družstva (§ 557)
- přijme stanovy
- zvolí členy orgánů
- schválí způsob splnění základního členského vkladu (§ 555)

Průběh ustavující schůze a rozhodnutí o přijetí stanov se osvědčuje veřejnou listinou (§ 560).

Vznik družstva zápisem do obchodního rejstříku

Vklady členů družstva

Základní kapitál = základní členský vklad + další členský vklad (§ 572)

členský vklad (§ 563)

vstupní vklad = část základního členského vkladu podle stanov (§ 564)

- výše základního členského vkladu je pro všechny členy družstva stejná,
- za trvání členství nelze základní členský vklad nebo jeho část vrátet

Členství v družstvu

Vznik členství

při zřizování družstva dnem vzniku družstva, ale musí být splněna vkladová povinnost - § 561 a 564

dnem rozhodnutí příslušného orgánu o přijetí za člena

převodem nebo přechodem družstevního podílu

Předpoklady vzniku členství za trvání družstva

- podání přihlášky → § 577 odst. 2
- rozhodnutí o přijetí → § 577 odst. 2
- splnění vkladové povinnosti
- popř. vznik pracovního poměru

Členství vzniká na dobu neurčitou - § 577 odst. 4

Práva a povinnosti člena družstva § 575

Práva člena družstva

volit členy orgánů a být volen členem orgánu

účastnit se řízení družstva

podílet se na výhodách
poskytovaných družstvem

Právo člena družstva na podíl na zisku - § 586 (podle stanov) –
a na vypořádací podíl - § 623 a násl.

Právo podat členskou žalobu - § 584

Povinnost přispět na úhradu ztráty družstva - § 587 a násl.

Povinnosti člena družstva

dodržovat stanovy

dodržovat rozhodnutí orgánů
družstva

Družstevní podíl - § 595 - 607

Představuje práva a povinnosti člena plynoucí z členství v družstvu, každý člen může mít pouze jeden podíl

Nakládání s podílem

Převod družstevního podílu - § 599 – 601: osoba nabyvatele, různý režim pro převod na člena družstva a na třetí osobu, účinky vůči družstvu

Přechod družstevního podílu - § 602 – 605: stanovy mohou vyloučit, právo dědice účast vypovědět, souhlas představenstva

Splynutí družstevních podílů - § 606

Rozdělení družstevního podílu - § 607

Zánik členství v družstvu - § 610 - 622

Způsoby zániku členství

- Dohodou
- Vystoupením člena
- Vyloučením člena
- Převodem družstevního podílu
- Zánikem právnické osoby – člena družstva
- Smrtí člena družstva
- Dalšími důvody uvedenými v § 610 písm. h) – k)
- Zánikem družstva

Orgány družstva - § 629 n.

Členská schůze
(dílčí členské schůze,
shromáždění delegátů)

```
graph LR; A[Členská schůze  
(dílčí členské schůze,  
shromáždění delegátů)] --> B[Představenstvo - § 705 n.]; A --> C[Kontrolní komise - § 715 n.];
```

Představenstvo - § 705 n.

Kontrolní komise - § 715 n.

Další orgány zřizované stanovami

Orgány malého družstva - § 726

Bytové družstvo (§ 727 – 757)

- Založeno jen za účelem zajišťování bytových potřeb členů
- Může spravovat domy s byty a nebytovými prostorami ve vlastnictví jiných osob
- Jiná činnost, jen pokud neohrozí uspokojování bytových potřeb členů a činnost má doplňkový nebo vedlejší charakter
- Firma obsahuje označení „bytové družstvo“
- Nemůže změnit předmět své činnosti a stát se jiným než bytovým družstvem, ledaže žádnému členovi nevznikne právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu a ani jediný člen není nájemcem bytu ve vlastnictví družstva
- Stanovy musí obsahovat podmínky, za nichž vznikne členovi družstva právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu. Dále musí stanovy obsahovat podrobnější úpravu práv a povinností člena družstva spojených s právem na uzavření nájemní smlouvy a práv a povinností spojených s užíváním bytu.

Členství v bytovém družstvu

- Právo vyplývající z členství je právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu za podmínek určených stanovami
- Podmínkou vzniku členství může být podle stanov převzetí nebo splnění vkladové povinnosti k dalšímu členskému vkladu, jehož výši určují stanovy.
- Stanovy mohou omezit nebo vyloučit členství právnické osoby
- Člena lze vyloučit pro hrubé porušení povinností vyplývajících z nájmu nebo byl-li člen odsouzen pro úmyslný trestný čin spáchaný na družstvu nebo osobě, která bydlí v domě, nebo proti majetku, který se v domě nachází.
- Převoditelnost podílu nelze omezit ani vyloučit, pokud nabyvatelem má být osoba splňující podmínky stanov pro přijetí za člena
- Převodem družstevního podílu, s nímž byl spojen nájem nebo právo na uzavření nájemní smlouvy, dochází k převodu nájmu nebo práva uzavřít smlouvu
- Nájem nebo právo uzavřít smlouvu přechází na dědice družstevního podílu
- Stanovy nemohou vyloučit ani omezit rozdělení družstevního podílu
- Jestliže je družstevní podíl součástí SJM, vzniká společné členství manželů. Společné členství zaniká vypořádáním SJM.
- ZOK obsahuje úpravu pravidel nájmu družstevního bytu a nebytového prostoru.
- Vypořádací podíl nesmí určovat stanovy nižší než je rozsah splněné₄ vkladové povinnosti člena družstva.

Hospodaření a organizace bytového družstva

- Zisk bytového družstva může být použit pouze k uspokojování bytových potřeb členů a dalšímu rozvoji bytového družstva.
- Bytové družstvo nesmí převést vlastnické právo k bytům nebo budovám s byty nebo jimi zastavěným pozemkům, ledaže s podmínkami převodu předem souhlasí všichni členové družstva, kteří jsou nájemci těchto bytů, a všichni členové družstva, kteří mají právo na uzavření smlouvy o nájmu bytu.
- Totéž platí i pro zastavení nebo jiné zatížení družstevních bytů, budov nebo pozemků – rozhodující u výjimky je ale 2/3 většina.
- Bytové družstvo může ustanovit samosprávu jako organizační jednotku, v níž se organizují členové bytového družstva za účelem efektivního výkonu práv a povinností. Stanovy určí okruh její působnosti, podrobná pravidla činnosti, zařazení členů do samospráv a zda si členové mohou jmenovat orgány družstva, které zajišťují činnost samospráv.

Zrušení a zánik bytového družstva

- Podíl na likvidačním zůstatku je roven splněné vkladové povinnosti k členskému vkladu, vyplácí se v penězích.
- Soud může i bez návrhu bytové družstvo zrušit a nařídít jeho likvidaci, pokud porušuje závažným způsobem ustanovení ZOK o hospodaření s majetkem družstva nebo provozuje činnost, která je v rozporu s § 727 ZOK.

Sociální družstvo (§ 758 – 773)

- Je družstvo, které soustavně vyvíjí obecně prospěšné činnosti k podpoře sociální soudržnosti, pracovní a sociální integrace znevýhodněných osob – pracovní příležitosti, sociální služby, zdravotní péče, vzdělávání, bydlení.....
- Firma musí obsahovat označení „sociální družstvo“
- Družstvo nesmí změnit předmět své činnosti nebo se přeměnit na jiné než sociální družstvo.
- Stanovy musí určovat cíle a podmínky činnosti družstva a podrobnější podmínky nakládání se ziskem v souladu s účelem družstva.
- Fyzická osoba může být členem družstva, pokud vykonává pro družstvo práci v pracovním poměru nebo mimo prac. poměr bez nároků na odměnu nebo jsou-li jí poskytovány družstvem služby v rámci jeho činnosti.

Hospodaření sociálního družstva, organizace, zrušení a likvidace

- Družstvo nesmí emitovat dluhopisy,
- zajišťovat splnění povinností jiných osob,
- být neomezeně ručícím společníkem nebo se podílet na podnikání jiných osob,
- být stranou smlouvy o tichém společenství,
- převést, zastavit, propachtovat závod nebo pobočku nebo jejich část, pokud druhou stranou není též sociální družstvo.
- Vypořádací podíl a podíl na likvidačním zůstatku je roven splněné vkladové povinnosti k členskému vkladu.
- Zakazuje se rozhodovat na dílčích členských schůzích a zřizovat shromáždění delegátů.
- Likvidační zůstatek případně po uspokojení členů podle rozhodnutí členské schůze jinému sociálnímu družstvu, pokud není takové, případně obci, v níž má družstvo své sídlo. Jiný způsob naložení s likvidačním zůstatkem není přípustný.
- Soud může sociální družstvo zrušit i bez návrhu, pokud provozuje činnost v rozporu s § 758, pokud nakládá se ziskem v rozporu s § 766 a stanovami nebo pokud nesplňuje podmínku podle § 761 déle než 12 měsíců.